

Pratarmė

Parengėme keturioliktą 2004 metais pradėto leisti tęstinio mokslo darbų leidinio tomą. 2025-ieji Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu paskelbti Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus (1595–1640) ir Baroko literatūros metais. Minėdama šiuos metus, Biblioteka parengė virtualią parodą „Tavo pasaulio puikaus, Kristau, grožybes piešiu“ (internetu prieiga: <http://eparodos.mab.lt/s/-tavo-pasaulio-puikaus-kristau-grozybes-piesiu-br-skirta-pamincti-motieju-kazimie-ra-sarbievijau-ir-baroko-literaturos-metus>).

Baroko kultūros temai skirtas praėjusiais metais pradėto skelbti ciklo „Paco paslaptys“ tęsinys – antroji Paco paslaptis. Dr. Sigitas Narbutas šįsyk pasakoja apie LDK didįjį kanclerį Kristupą Zigmantą Pacą (1621–1684) – pirmosios Paco paslapties herojaus, LDK didžiojo etmono Mykolo Kazimiero Paco (1624–1682) pusbrolių. Juos abu sieja nuopelnai Lietuvos Baroko epochai: reikšmingi XVII a. literatūros, dailės ir architektūros kūriniai, pasižymintys stebėtinu idėjų ir turinio bendrumu.

Mokslinių straipsnių skylyje skelbiami keturi recenzentų įvertinti tekstai. Pirmasis iš jų – anglų kalba parengtas ir gausiai iliustruotas ankstyvųjų Vilniaus spaustuvių knygos puošybos elementų tyrimas, atliktas Vilniaus universiteto bibliotekos darbuotojos dr. Inos Kažuro. LMA Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriaus darbuotoja Ingrida Pajedaitė straipsnyje, skirtame XIX a. skulptorei Elenai Skirmantaitei-Skirmantienei ir žinomiausiam jos kūriniui – šachmatams, pristato neseniai identifikuotus šachmatų figūrų eskizus ir atskleidžia, kokiomis aplinkybėmis jie pateko į Biblioteką. Kalbos istorikas ir Mažosios Lietuvos raštijos tyrėjas dr. Artūras Judžentis savo tekste rašo apie Martyno Mažvydo katekizmo giesmynėlyje paskelbtos Jurgio Zablockio (apie 1510–1563) litanijos vertimo šaltinį. Retų spaudinių skyriaus mokslo darbuotojas dr. Timofejus Murašovas originaliame filosofiniame mąstyme užsibrėžia tikslą, atsigrežiant į *lectio divina* kaip vieną iš galimų performatyvaus Šv. Rašto skaitymo technikų praktiką, atkreipti dėmesį į klausimus, slypinčius literatūros kūrinioje.

Skiptyje „Iš Bibliotekos rinkinių“ Rankraščių skyriaus mokslo darbuotoja Rasa Sperskienė pristato šiame skyriuje saugomą dokumentinį teisininko, kraštotyryninko ir muziejininko Pelikso Bugailišio (1883–1965) paveldą, atskleidžia jo kaip rankraščių tyrėjo nuopelnus, dirbant Lietuvos mokslų akademijos Centrinės bibliotekos Rankraščių skyriuje.

Su nauja leidinio rubrika „Aktualija“ skelbiama trijų autorių (dr. Sigito Narbuto, dr. Rimos Cicėnienės ir Nijolės Kolesinskienės) parengtos duomenų bazės „Lituanistika“ raidos, reikšmės ir perspektyvų analizė – pranešimas, perskaitytas Lietuvos mokslo tarybos 2025-11-13 surengtoje viešojoje diskusijoje dėl šios duomenų bazės modernizavimo ir tolesnio veikimo.

Skyriuje „Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka 2024 metais“ pateikiama mokslinės sekretorės Leokadijos Kairelienės parengta Bibliotekos veiklos ataskaita. Atskirai skelbiamas Bibliotekos darbuotojų 2024 metų publikacijų sąrašas, sudarytas Mokslinės informacijos skyriaus vyresniosios bibliografės Vaidos Juodėnienės, taip pat to paties skyriaus darbuotojos Loretos Glebavičiūtės parengta Bibliotekos veiklos kronika ir V. Juodėnienės surinkti bibliografijos duomenys apie Biblioteką 2024 metų žiniasklaidoje.

Skyrelyje „In memoriam“ prisimenamas šviesios atminties buvęs ilgametis Bibliotekos darbuotojas Povilas Saudargas (1938–2025).

Nuoširdžiai dėkojame šio leidinio tekstų autoriams ir mokslinių straipsnių recenzentams už vertingas įžvalgas ir naudingus patarimus.

Kviečiame teikti publikacijas visus Lietuvos ir užsienio tyrėjus, nagrinėjančius dokumentinį paveldą, atminties institucijų istoriją ir šiandienos problemas.

Daiva Narbutienė
2025 m. lapkritis